

VY_32_INOVACE_024

VÝUKOVÝ MATERIÁL zpracovaný v rámci projektu EU peníze školám

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Registrační číslo projektu: CZ. 1.07. /1. 5. 00 / 34. 0696

Šablona: III/2

Název: Národ, národnost a vlastenectví - prezentace

Vyučovací předmět: Občanská výchova

Ročník: 2.

Autor: Ing. Jiří Franc

Ověřeno ve výuce dne: dd. mm. rrrr

Třída: 2.C

Česká lesnická akademie Trutnov, střední škola a vyšší odborná škola

- **Anotace:** prezentace seznamuje s obsahem pojmů národ, národnost a vlastenectví (patriotismus) s důrazem na realie českých zemí. Dále obsahuje informace o souvisejících problematikách – nacionalismu a šovinismu. Prezentace obsahuje motivační otázky pro žáky, vyžaduje jejich aktivní zapojení do probíraných témat. Zjištění odpovědí vyžaduje jak práci s vlastní prezentací, tak využívání volně dostupných zdrojů informací.

Prezentace obsahuje ilustrativní obrazové materiály.

Součástí prezentace je seznam použitých informačních pramenů.

- **Autor:** Ing. Jiří Franc
- **Jazyk :** Čeština
- **Očekávaný výstup :** společenskovední vzdělávání
- **Speciální vzdělávací potřeby :** žádné
- **Klíčová slova :** národ, národnost, vlastenectví, nacionalismus, šovinismus,
- **Druh učebního materiálu:** prezentace
- **Druh interaktivity:** výklad
- **Cílová skupina:** žák
- **Stupeň a typ vzdělávání:** středoškolské odborné vzdělávání
- **Typická věková skupina:** 15 - 19 let

Národ

- **Národ** (latinsky natio) je společenství lidí, kteří se hlásí ke stejné **národnosti**
- Všeobecně uznávaná definice pojmu národ **neexistuje**
- Rozlišuje se tak zejména mezi **politickým a etnickým národem**

- **Národní příslušnost** - to co příslušníky národů vzájemně odlišuje - se vytváří na základě působení různých faktorů:
 - Geografických
 - Jazykových
 - Kulturních (zvyklosti, tradice)
 - Politických
 - Ekonomických
 - Náboženských
- Pojem národ bývá zaměňován pojmem **etnická skupina** či **etnikum**

- V řadě jazyků pojem „národ“, splývá s pojmem „lid“.
- Ve staré češtině bylo pro označení národa užíváno slova "jazyk".
- Z hlediska národnostního složení existují ve světě **národní státy, státy multinárodní, ale i národy, které svůj vlastní stát nemají** (cca 20-25 000 000 Kurdů rozptýlených na území několika států)

Mapa potenciálně nezávislých států v Evropě

Národnost

- **Národnost je příslušnost osoby k určitému národu**
- Pohled na národnost je **geograficky a historicky proměnlivý**, což mělo **i v našich dějinách tragické důsledky**
- **Definice použitá při sčítání lidu v ČR v roce 2011** národností rozumí příslušnost k národu, národnostní nebo etnické menšině.
- Pro **určení národnosti v České republice** není rozhodující mateřská řeč ani řeč, kterou člověk používá nebo lépe ovládá, **ale jen a pouze jeho vlastní rozhodnutí.**
- Je možné se **hlásit i k více národnostem nebo také k žádné.**

- **Listina základních práv a svobod deklaruje národnostní a etnická práva občanů a mezi nimi též právo svobodně rozhodovat o své národnosti, které není ničím omezeno ani podmíněno ([čl. 3 odst. 2](#)).**

Struktura obyvatelstva podle národnosti v letech 1921 až 2011 (v %)

národnost	česká ¹⁾	moravská	slovenská	slezská ²⁾	polská	maďarská	německá	ostatní vč. nezj.
1921	67,3	*	0,2	0,5	0,8	0,1	30,6	0,6
1930	68,3	*	0,4	0,2	0,9	0,1	29,5	0,7
1950	93,8	*	2,9	*	0,8	0,1	1,8	0,6
1961	94,3	*	2,9	*	0,7	0,2	1,4	0,6
1970	94,5	*	3,3	*	0,7	0,2	0,8	0,5
1980	94,6	*	3,5	*	0,6	0,2	0,6	0,5
1991	81,2	13,2	3,1	0,4	0,6	0,2	0,5	0,9
2001	90,4	3,7	1,9	0,1	0,5	0,1	0,4	2,8
2011	63,7	4,9	1,4	0,1	0,4		0,2	26,0

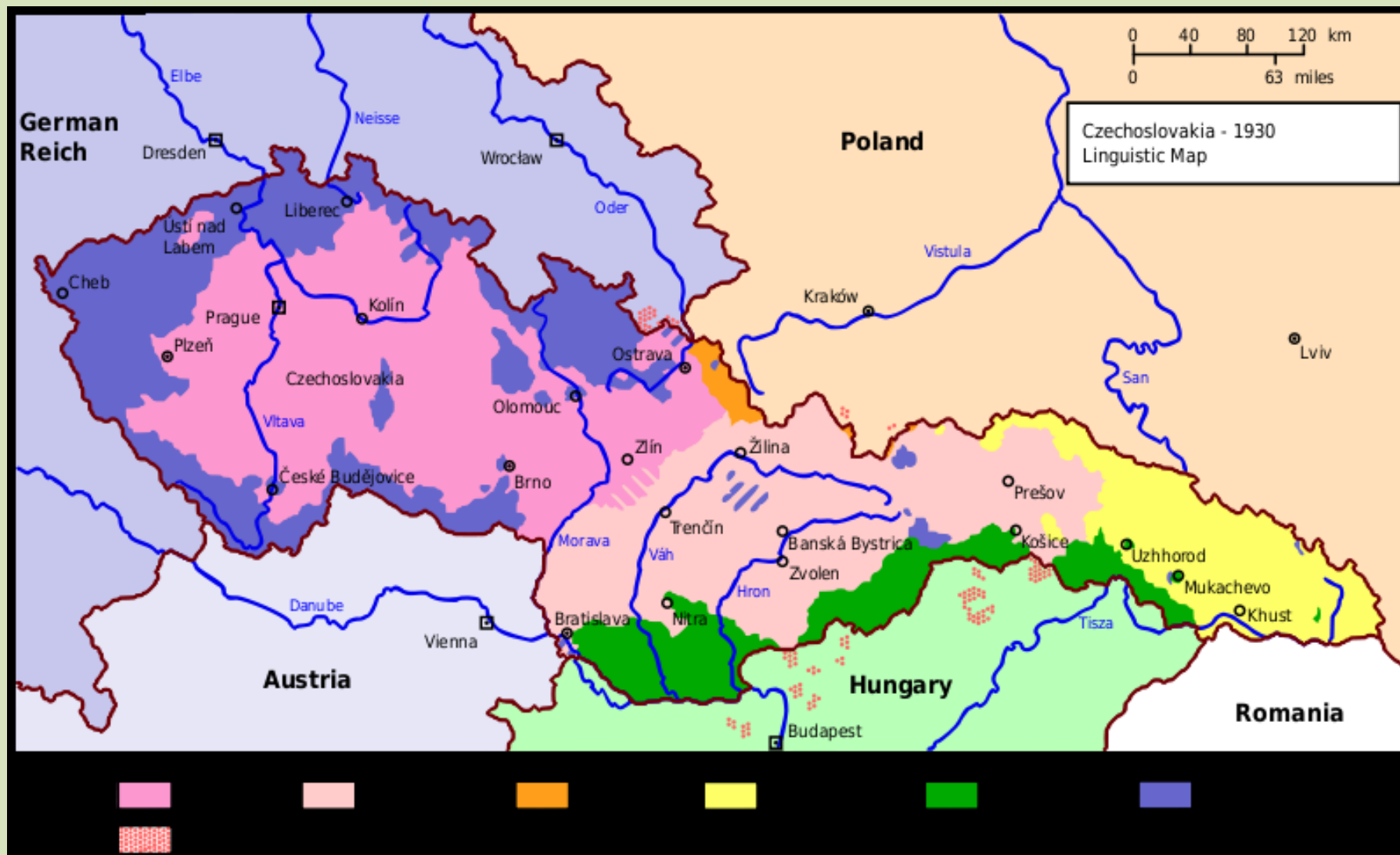
1) V letech 1921-1980 včetně národnosti moravské, v letech 1950-1980 včetně národnosti slezské.

2) V letech 1921-1930 připouštěna jen v okresech Fryštát a Český Těšín a neuváděna v koncových statistikách.

Pokuste se vysvětlit důvod tak výrazné odlišnosti těchto dvou hodnot

- **Národnost bývá zaměňována za státní občanství. Státní občanství je příslušností k určitému státu.**

Národnostní pestrost byla, je a bude častým zdrojem konfliktů – mapa jazykového rozložení československého obyvatelstva v roce 1930

„Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jiří Franc“

Etnická (národnostní) pestrost zemí bývalé Jugoslávie na počátku jejího rozpadu a série válek v letech 1991-1995

„Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jiří Franc“

Patriotismus - vlastenectví

- Patriotismus je společensko-politický postoj vycházející z **kladného a podpůrného postoje jednotlivců či skupin k otčině** (lat. patria; něm. Vaterland) nebo chcete-li **vlasti, domovině**.
- Otčinou (či domovinou) může být **oblast nebo město, obvykle však národ nebo národní stát**.
- Patriotismus zahrnuje postoje jako: **hrdost na úspěchy, kulturní výtvořy, touhu uchovat její charakter a základy kultury a ztotožnění s jinými členy národa**.
- **Patriotismus (oproti šovinismu) nevylučuje úctu k jiným zemím a národům**.

- Homér: *"Je sladké a krásné zemřít pro svou vlast.,,"*
- G. B. Shaw: *"Patriotismus je přesvědčení, že vaše země je nadřazena ostatním z toho důvodu, že jste se tam narodil vy."*

- Vlastenectví bylo **v 19. století zdrojem oživení českého národa.**
- Úzká vrstva tehdejší české společnosti oživila český národ **pomocí kultury** (jazyk, literatura, divadlo, ...).
- **Současný přístup** některých skupin mocenské elity k vlastenectví je rozporný **na jedné straně je spojován s nacionalismem**, jiní naopak české vlastenectví **chápe jako něco překonaného**, co do moderní společnosti nepatří.
- Vlastenectví se také **někdy prezentuje jako něco co je v protikladu s evropskou integrací.**

- **Davové rituály, které se konají po vyhraných mistrovstvích světa v hokeji jsou dnes přijímány jako odpovídající projev vlastenectví.**
- Myslíte si to také?
- [Příjezd hokejistů na Staroměstské nám. 2010](#)

- **Průzkum** provedený v rámci mezinárodního sociologického projektu [World Values Survey](#) se v letech **1995-97** snažil mimo jiné zjistit jaké jsou **vlastenecké nálady v různých zemích** u vysoko příjmových občanů.
- Občané své zemi přiřazovali **od 4 (velmi hrdý) do 1 (ne hrdý)**.

- USA 3,92
- Venezuela 3,73
- Jižní Afrika 3,72
- Indie 3,70
- Peru 3,68
- Slovinsko 3,64
- Polsko 3,55
- Austrálie 3,54
- Španělsko 3,38
- Argentina 3,29
- Švédsko 3,13
- Moldávie 2,98
- Japonsko 2,85
- Rusko 2,69
- Švýcarsko 2,59
- Litva 2,47
- Lotyšsko 2,10
- Německo 1,37

Monumentální ženské sochy – oblíbený vlastenecký symbol – zleva Volgograd / Kiev / New York

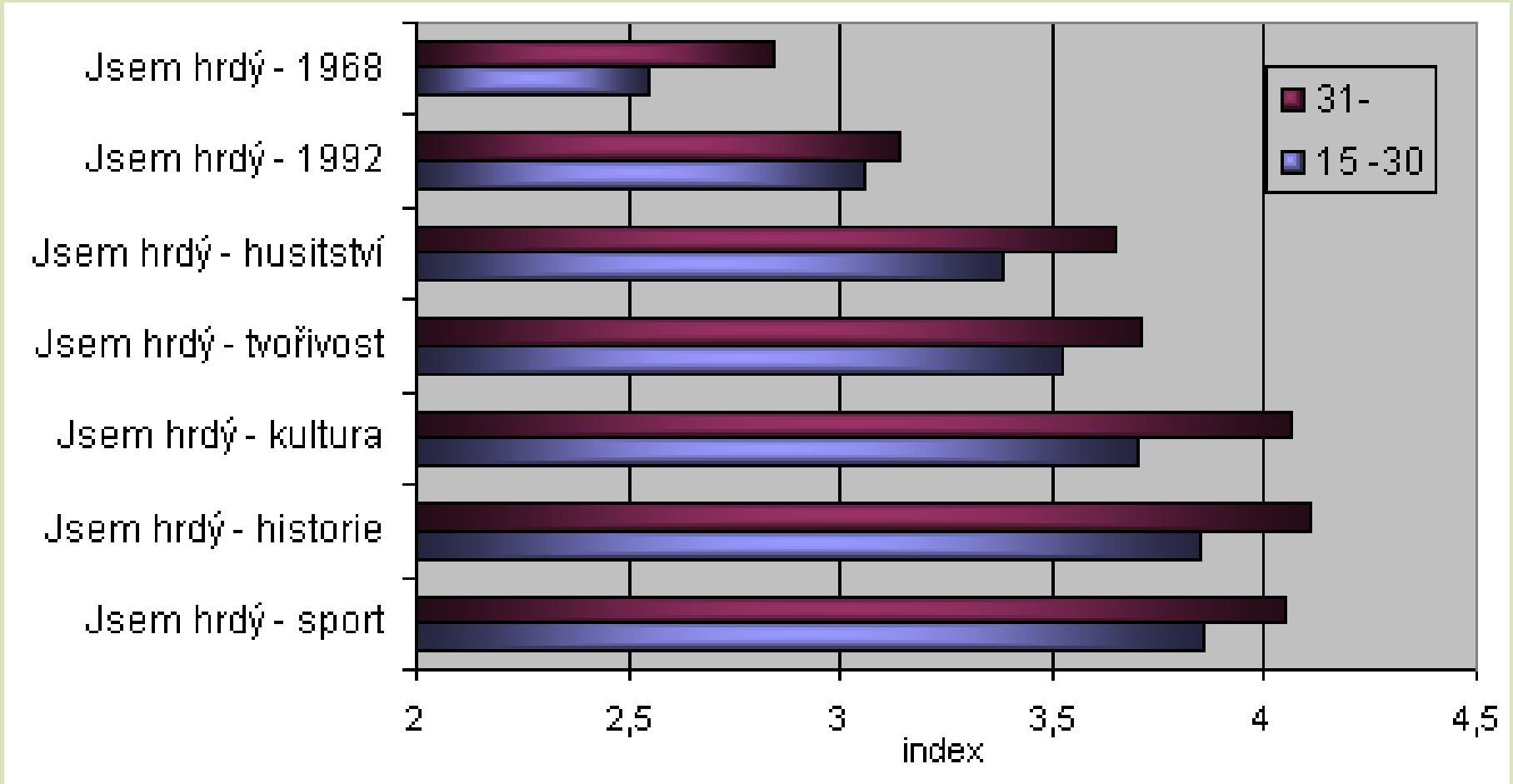
„Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jiří Franc“

- Evropanství a vlastenectví bylo jedním z témat, kterým se zabýval výzkum "***Mladá generace na počátku integrace české společnosti do evropských struktur (2000-2001)***".
- Odpovídalo **zhruba 1900 respondentů**
- Otázka zněla "*Jakou hodnotu pro Vás představuje český stát - česká státnost ?*"
- Míra významu byla **zjišťována škálou 1 - 5**, přičemž 1 znamená nejmenší význam, 5 - nejvyšší

<u>Věk</u>	<u>Hodnota indexu</u>
------------	-----------------------

• 15 – 18	3,73
• 19 – 23	3,93
• 24 – 30	3,94
• 31 – 45	4,12
• 46 – 60	4,20
• 61 a více	4,34

- Dále byla zkoumána národní hrdost ve dvou věkových kategoriích (15-30 let a 31 + let např. v následujících souvislostech:

České vlastenectví

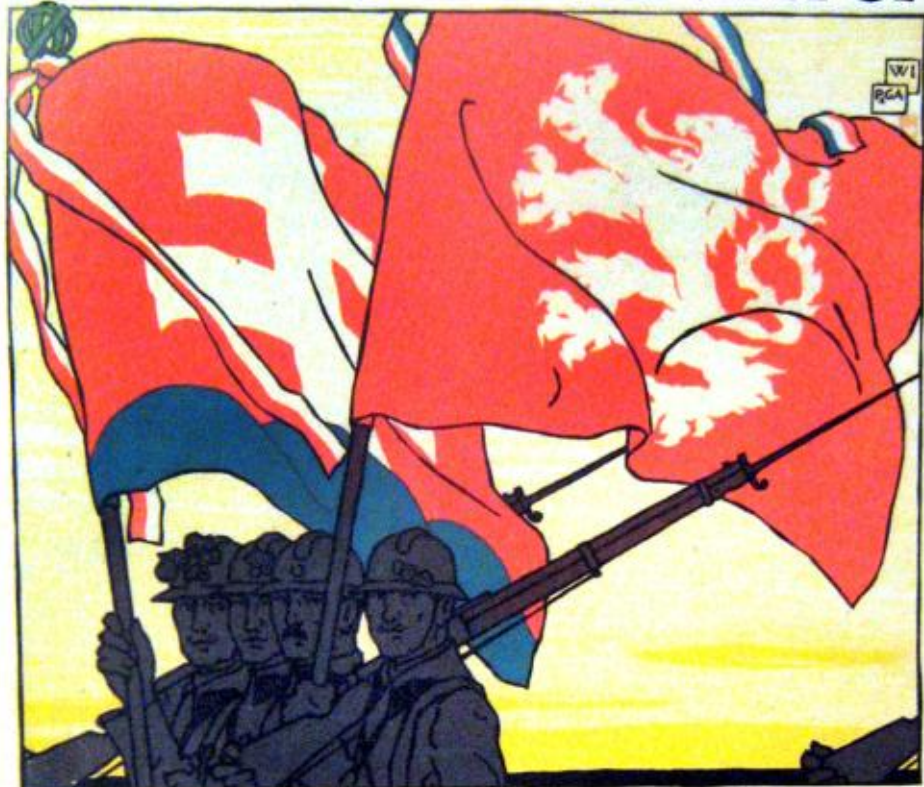
- Čeština má **celosvětově cca 12 milionů mluvčích**
- **Osob** hlásících se k **české národnosti** je dohromady podle stavu z roku 2011 **kolem 8 – 9 milionů**.
 - ČR 6 732 104 (sčítání 2011) / 9 249 777 (sčítání 2001)
 - USA 1 400 000
 - Kanada 80 000
 - Německo 50 000
 - Slovensko 46 000
 - Argentina 38 000
 - Austrálie, Rakousko, Švýcarsko po 20 000

- Vzhledem k geografické poloze a historii českých zemí jsou obyvatelé dnešní ČR **genetickým mixem** - Slovanů, Keltů a Germánů.
- Objektivně je představa našince jako nositele myšlenky rasové nadřazenosti a čistoty **prostě neuvěřitelně směšná!!!**

- **Několik (snad) typických charakteristik českého národa:**
 - **Nevýbojnost** (T.G.M. „Ježíš, ne César“)
 - **Rozporuplný vztah k sobě samým** (pramení z historie - Mnichov, protektorát, vyhnání Němců, únor 1948, srpen 1968, normalizace, rozčarování z polistopadového vývoje ...)
 - **Občasná schopnost mobilizace, semknutí, která však rychle pomíjí ...**
 - **Relativní úspěšnost na poli sportu a umění**
 - **Dlouhodobá náboženská vlažnost** (při Sčítání lidu 2011 se k nějaké víře přihlásilo 20,6 % obyvatel, na otázku však téměř 50 % lidí neodpovědělo vůbec)

Propaganda pro posílení vlastenectví měla v našich dějinách různé podoby

OCTOBER 11, 12 AND 13, 1918
"SLAVIA HALL" SO. BOSTON
BAZAAR FOR THE BENEFIT OF

THE CZECHOSLOVAK ARMIES

<1282 COLUMBIA ROAD, COR.
OLD HARBOR ST.> ADMISS. 1\$

„Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jiří Franc“

Propaganda pro posílení vlastenectví měla v našich dějinách různé podoby

„Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jiří Franc“

Nacionalismus

- **Nacionalismus (národovectví)** je ideologie vzniklá **v 18. století**.
- Rozvinula se především **v 19. století**.
- **Částečně navazuje na patriotismus**
- Nacionalismus staví na **vědomí příslušnosti k jednomu národu (často související s vymezením vůči národu jinému)**
- Od počátku **hojně politicky využíván (zneužíván)**

- V nacionalismu jsou **národy definovány na základě různých kritérií.**
- Tato **kritéria byla často měněna podle situace** (tzn. oportunisticky) a **mohla být zneužívaná** pro politické účely.
- Veden do krajnosti, **upřednostňuje zájmy svého národa před celkovým rozvojem širšího společenství států.**
- Např. Britské impérium v době kolonialismu celkem jednostranně využívalo jednu čtvrtinu zemské souše jako zdroj různých komodit – od koření po vojáky.

Cecil John Rhodes (1853-1902), britský koloniální politik
symbolicky rozkročený od Káhiry po Kapské město

„Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Ing. Jiří Franc“

- Nacionalismu se však obecně přiznává i **kladné působení**:
 - **soutěživost mezi národy, vedoucí k rychlému zvýšení úrovně**
 - **ochota jedince nezištně napnout své síly pro svůj národ**
 - **vznik národních států**, mimo něž by nebyla možná **občanská společnost evropského typu a s ní související demokracie**
 - v prostředí Evropy bychom **bez pozitivních prvků nacionalismu** pravděpodobně nevzniklo v roce 1918 Československo

- Moderní nacionalismus se šířil v souvislosti **se snahami o národní nezávislost u nesamostatných národů** (Češi, Poláci, Italové, Němci, Indové, Brazilci, ...).
- U již **existujících národů, obývajících samostatné státy** (Francouzi, Britové, Japonci, Američané) **posiloval vnitřní politické a ekonomické úsilí v zájmu hospodářsky předstihnout ostatní soupeřící státy** (koloniální expanze, rozvoj průmyslu, vědy a dopravy).

- Nacionalismus dal vzniknout řadě **novodobých národních mýtů**, které měly či mají podpořit národní soudržnost či uvědomění (např. mýtus o mírumilovnosti Slovanů a výbojnosti Germánů nebo rozsáhlá novodobá mytologie týkající se Árijské rasy).
- Později byly **některé z novodobých mýtů využity k formování a obhajobě řady totalitních či diktátorských ideologií** (německý nacismus)

Šovinismus

- **Šovinismus** (podle francouzského napoleonského granátníka Nicolase Chauvina - není jisté, zda N. Ch. žil, nebo je to jen fiktivní postava).
- Je to **víra v nadřazenost zpravidla vlastního národa, hlásání nacionální výlučnosti a rozněcování nenávisti k jiným národům.**
- Šovinisté obvykle **vše řeší konfliktem, ve vyšší politice válkou.**
- V dnešní době se pojem vyskytuje i jako sousloví mužský nebo ženský šovinismus, což označuje víru v nadřazenost jednoho z pohlaví.

Otázky

1. Vysvětli pojem národ
2. Co je v ČR určující pro stanovení národnosti občana?
3. Vysvětli pojmy sionismus, perónismus, frankismus
4. Vyhledejte, jak byli pro účely Norimberských zákonů definováni Židé a židovští míšenci a jaké to mělo důsledky
5. Uveď významné české obrozence a jejich konkrétní přínosy obrodě českého národa
6. Srovnejte patriotismus, nacionalismus, šovinismus

V prezentaci jsem využil následujících zdrojů:

- DAVID, R., *Politologie*. 5. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2005
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Patriotismus>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rod>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nacionalismus>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Obyvatelstvo_%C4%8Ceska
- <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=275&lst=106>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0ovinismus>
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Nicolas_Chauvin
- <http://mika-el.soup.io/since/123939352?mode=friends&newer=1>
- <http://www.truthinmedia.org/Bulletins2008/Kosovo.html>
- <http://boisebsc.org/ukrainemission/index.html>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1rodnost>
- <http://vlast.cz/totalitni-propaganda/>
- <http://bigblue1840-1940.blogspot.cz/2011/08/czechoslovakia.html>
- http://www.euro-webonline.com/world_cultures/balkan_ethnic_maps.htm
- http://www.youtube.com/watch?v=JyRmSj_639A&feature=related
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Britsk%C3%A9_imp%C3%A9rium
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ce%C5%A1i>
- <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/norimberske-zakony-z-roku-1935/>